

Återkrav och ränta i
arbetslöshetsförsäkringen m.m.

Innehåll

Innehåll	3
Promemorians huvudsakliga innehåll	5
1 Lagtext	6
Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	6
2 Bakgrund	10
3 Gällande rätt	11
3.1 Lagen om arbetslöshetsförsäkring	11
3.2 De arbetsmarknadspolitiska förordningarna.....	12
4 Internationella överenskommelser	14
5 Regler om återkrav och ränta m.m.	15
5.1 Regler om återkrav.....	15
5.2 Regler om ränta	16

5.3	Eftergift.....	18
5.4	Avräkning vid senare utbetalning av arbetslöshetsersättning	19
5.5	Arbetslöshetskassans rätt att innehålla ersättning under utredning om ifrågasatt ersättningsrätt.....	20
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	21
7	Konsekvenser	22
8	Författningskommentar	24
	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	24

Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås ändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Det föreslås att utgångspunkten för återkrav ska vara att felaktiga belopp ska återbetalas oberoende av vem som orsakat felaktigheten. En arbetslöshetskassa ska enligt förslaget kunna besluta om eftergift om särskilda skäl för detta finns.

Dessutom föreslås regler om skyldighet att betala ränta på det återkrävda kapitalbeloppet från den tidpunkt återkravet förfaller till betalning. Om det finns särskilda skäl ska arbetslöshetskassan enligt förslaget helt eller delvis få efterge kravet på ränta.

Vidare föreslås att en arbetslöshetskassa ska ges möjlighet att innehålla arbetslöshetsersättning eller lämna ersättning med lägre belopp under utredning om ifrågasatt ersättningsrätt.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2008. De nya bestämmelserna om ränta föreslås tillämpas första gången på sådana återkrav som avser tid efter ikraftträdandet.

I promemorian görs vidare bedömningen att förordningsändringar bör göras, så att enhetliga regler gäller för återkrav och ränta på återkrävda belopp på arbetsmarknadspolitikens område.

1 Lagtext

Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

dels att 68 och 68 a §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas fem nya paragrafer, 68 b–68 e och 70 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

68 §

Har någon genom oriktig uppgift eller genom underlåtenhet att fullgöra sin uppgifts- eller anmälningskyldighet eller på annat sätt orsakat att ersättning lämnats obehörigen eller med för högt belopp eller har någon på annat sätt obehörigen eller med för högt belopp fått ersättning och har han eller hon skäligen bort inse detta, skall det som betalats ut för mycket betalas tillbaka. Detta gäller om det inte

Har någon fått ersättning felaktigt eller med för högt belopp, ska det som betalats ut för mycket betalas tillbaka.

i det särskilda fallet finns anledning att helt eller delvis befria från återbetalningsskyldighet.

Vid återbetalningsskyldighet enligt första stycket får vid senare utbetalning skäligt belopp innehållas i avräkning från vad som betalats ut för mycket.

68 a §¹

Har någon som fått ersättning från en arbetslöshetskassa senare fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid, *skall* ersättningen från arbetslöshetskassan *återbetalas*. *Detta gäller dock inte om det i det särskilda fallet finns anledning att helt eller delvis befria från återbetalningsskyldighet.*

Har någon som fått ersättning från en arbetslöshetskassa senare fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid, *ska* ersättningen från arbetslöshetskassan *betalas tillbaka*.

68 b §

Om en person, som har befunnits återbetalningsskyldig enligt 68 eller 68 a §, har träffat avtal med arbetslöshetskassan om en avbetalningsplan eller har medgetts anstånd med betalningen, ska ränta tas ut på beloppet. Räntan ska tas ut från den dag då avtalet om avbetalningsplan träffades eller anstånd

¹ Senaste lydelse 2006:470.

med betalningen medgavs, dock inte för tid innan återkravet förfallit till betalning.

Räntan ska tas ut efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

68 c §

Om ett belopp som har återkrävts med stöd av 68 eller 68 a § inte betalas i rätt tid, ska dröjsmålsränta enligt räntelagen (1975:635) tas ut på beloppet.

68 d §

Om det finns särskilda skäl, får arbetslöshetskassan helt eller delvis efterge krav på återbetalning eller ränta enligt 68, 68 a, 68 b eller 68 c §.

Arbetslöshetskassan ska ange vad de särskilda skälen består i och dokumentera den information som ligger till grund för beslutet.

68 e §

Vid återbetalningsskyldighet enligt 68 eller 68 a § eller skyldighet att betala ränta enligt 68 b eller 68 c §, får vid en senare utbetalning av arbetslös-

hetsersättning ett skäligt belopp innehållas i avräkning mot det krävda beloppet.

70 §

Om det finns sannolika skäl att anta att den sökande ska stängas av från rätten till ersättning eller att ersättningen ska sättas ned, kan arbetslöshetskassan besluta att ersättningen ska hållas inne eller lämnas med lägre belopp till dess kassans slutliga beslut fattas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.
 2. De nya bestämmelserna tillämpas dock inte vid återkrav av belopp som har betalats ut före ikraftträdandet. För sådana återkrav gäller bestämmelserna i sin äldre lydelse.

2 Bakgrund

Den förra regeringen inledde ett brett åtgärdsprogram för att bekämpa skatte- och förmånsfusk. Som ett led i detta arbete beslutade den förra regeringen den 12 maj 2005 att inrätta en arbetsgrupp inom Regeringskansliet med uppdrag att se över vissa frågor om återkrav av felaktigt utbetalda ersättningar, bidrag och lån. Arbetsgruppens uppdrag var bl.a. att ta fram förslag om skyldighet för den enskilde att betala ränta vid återkrav. Arbetsgruppen lämnade den 12 december 2005 en delrapport med förslag till regler om skyldighet för den enskilde att betala viss ränta vid återkrav av socialförsäkringsförmåner och aktivitetsstöd.

Den nuvarande regeringen har fortsatt arbetet med att bekämpa förmånsfusket och att minska de felaktiga utbetalningarna inom trygghetssystemen. Som ett led i detta arbete överlämnade regeringen den 8 februari 2007 en proposition (prop. 2006/07:49) till riksdagen med förslag som möjliggör för Försäkringskassan att debitera ränta vid återkrav av socialförsäkringsförmåner. Förslaget antogs av riksdagen den 11 april 2007 (bet.2006/07:SfU6, rskr 2006/07:143). Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2007 och gäller första gången på återkrav som beslutas av Försäkringskassan efter den tidpunkten.

3 Gällande rätt

3.1 Lagen om arbetslöshetsförsäkring

Regler om återbetalning

Bestämmelser om återbetalning av arbetslöshetsersättning finns i 68 och 68 a §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

I 68 § anges, att om någon genom oriktig uppgift eller genom underlåtenhet att fullgöra sin uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller på annat sätt har orsakat att ersättning lämnats obehörigen eller med för högt belopp eller om någon på annat sätt obehörigen eller med för högt belopp har fått ersättning och han eller hon skäligen bort inse detta, ska det som betalats ut för mycket betalas tillbaka. Detta gäller om det inte i det särskilda fallet finns anledning att helt eller delvis befria från återbetalningsskyldighet. Vid återbetalningsskyldighet får vid senare utbetalning skäligt belopp innehållas i avräkning från vad som betalats ut för mycket.

Av 68 a § följer en återbetalningsskyldighet när någon fått ersättning från en arbetslöshetskassa och senare får lön eller ekonomiskt skadestånd för samma tid. Detta gäller dock inte om det finns anledning att helt eller delvis befria från återbetalningsskyldighet. Återbetalningsskyldighet enligt 68 § avser ersättning som har lämnats felaktigt eller med för högt belopp. Åter-

betalningsskyldighet enligt 68 a § avser däremot ersättning som har betalats ut enligt reglerna i lagen om arbetslöshetsförsäkring, men där nya omständigheter sedan har tillkommit genom att ersättningstagaren fått lön eller ekonomiskt skadestånd motsvarande lön för samma tid.

Återbetalningsregeln i 68 § är uppdelad i två led. Enligt det första ledet saknar uppsåt eller oaktsamhet betydelse. Det avgörande för frågan om återbetalningsskyldighet är om det är ersättningstagaren som orsakat den felaktiga utbetalningen. Det krävs alltså inte att ersättningstagaren förstått att den oriktiga uppgiften eller underlåtenheten att anmäla förändrade förhållanden skulle kunna orsaka en felaktig utbetalning. Det andra ledet tillämpas då ersättningstagaren inte själv har orsakat att ersättning utbetalats felaktigt. Har ersättningen uppburits i god tro finns det inte grund för återbetalningsskyldighet. Det krävs alltså att ersättningstagaren skäligen bort inse att ersättning givits ut felaktigt.

Regler om ränta

I lagen om arbetslöshetsförsäkring finns inte några regler om ränta på återkrävda belopp.

3.2 De arbetsmarknadspolitiska förordningarna

Regler om återbetalning eller återkrav

På arbetsmarknadspolitikens område finns en rad förordningar som reglerar olika ekonomiska stödformer till enskilda, företag eller organisationer. Regler om sådana stöd finns t.ex. i förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd, förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program, förordningen (1997:1275)

om anställningsstöd, förordningen (2000:630) om särskilda insatser för personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga, förordningen (2006:1481) om stöd för nystartsjobb samt förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin.

I de arbetsmarknadspolitiska förordningarna finns regler om återbetalningsskyldighet, om möjlighet för den utbetalande myndigheten att dra av ett skäligt belopp mot en senare utbetalning och om eftergift av återbetalningsskyldighet.

I förordningen om jobb- och utvecklingsgarantin åläggs den utbetalande myndigheten att kräva tillbaka det som mottagaren fått för mycket. I övriga förordningar åläggs den som fått ett felaktigt belopp att återbetala detta. I samtliga förordningar är dock utgångspunkten att felaktiga belopp ska återbetalas oberoende av varför det blivit fel. Återbetalningsfrågan i sig är alltså inte beroende av vem som har orsakat felet. Den är inte heller beroende av att betalningsmottagaren insett eller bort inse felet. I förordningarna krävs genomgående särskilda skäl för att betalningsmottagaren ska få befrias från återbetalningsskyldighet respektive att den utbetalande myndigheten ska få låta bli att återkräva beloppet. Det finns också regler om att den utbetalande myndigheten ska dokumentera när befrielse sker.

I förordningen om jobb- och utvecklingsgarantin finns inte någon bestämmelse som ger den utbetalande myndigheten rätt att dra av återkrävt belopp från senare utbetalning. För övriga stöd i de arbetsmarknadspolitiska förordningarna har däremot den utbetalande myndigheten rätt att dra av skäligt belopp från en senare utbetalning.

Regler om ränta

I de arbetsmarknadspolitiska förordningarna finns inte några regler om ränta på återkrävda belopp.

4 Internationella överenskommelser

Regler om arbetslöshetsersättning finns i ILO-konvention (nr 102) om minimistandard för social trygghet och i ILO-konvention (nr 168) om främjande av sysselsättning och skydd vid arbetslöshet. I den senare konventionen anges i artiklarna 20–22 att en förmån som en arbetslös person skulle haft rätt till kan förvägras, tas tillbaka, dras in eller minskas under vissa förutsättningar. Varken dessa artiklar eller något annat i konventionerna bör anses utgöra hinder mot det förslag till ändringar som föreslås i denna promemoria.

I den reviderade europeiska sociala stadgan finns i artikel 1 föreskrifter om rätt till arbete och i artikel 12 om rätt till social trygghet. Europeiska kommittén för sociala rättigheter är det organ som övervakar föreskrifternas efterlevnad. Kommittén har vid prövning av om artikel 1.2 och 12.1 efterlevs berört frågor om arbetslöshetsersättning. Regleringen är dock inte så detaljerad att den kan anses utgöra något hinder mot de regler som föreslås i denna promemoria.

5 Regler om återkrav och ränta m.m.

5.1 Regler om återkrav

Förslag: Har någon, från en arbetslöshetskassa, fått ersättning felaktigt eller med för högt belopp, ska det som betalats ut för mycket betalas tillbaka.

Återbetalning oberoende av varför det blivit fel

Enligt 68 a § lagen om arbetslöshetsförsäkring föreligger ett strikt återbetalningsansvar utan några subjektiva förutsättningar. Återbetalningsskyldighet enligt 68 § första stycket lagen om arbetslöshetsförsäkring är däremot beroende av subjektiva förutsättningar. För återbetalningsskyldighet krävs att betalningsmottagaren orsakat en felaktigt utbetalning eller i vart fall att denne borde ha insett att det var fråga om en felaktig utbetalning.

Enligt de arbetsmarknadspolitiska förordningarna ska felaktigt utbetalade belopp återbetalas oberoende av vem som orsakat den felaktiga utbetalningen.

Det är viktigt att regelverken inom de arbetsmarknadspolitiska författningarna är likformiga, transparanta och upplevs som rättvisa. Detta gäller inte minst för de regler som styr återkrav av

utbetalda stöd. Återkrav av felaktiga utbetalningar bör därför ske efter samma mönster i arbetslöshetsförsäkringen och i de arbetsmarknadspolitiska förordningarna. Utgångspunkten bör naturligtvis vara att endast den som har rätt till ett stöd ska få det. Om någon fått ett belopp utan att vara berättigad till det bör det återbetalas oberoende av varför det har utbetalats. Det föreslås därför att 68 § lagen om arbetslöshetsförsäkring ändras i detta avseende.

5.2 Regler om ränta

Förslag: Om en person, som har befunnits återbetalnings-skyldig enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring, har träffat avtal med arbetslöshetskassan om en avbetalningsplan eller har medgetts anstånd med betalningen, ska ränta tas ut på beloppet. Räntan ska tas ut från den dag då avtalet om avbetalningsplan träffades eller anstånd med betalningen medgavs, dock inte för tid innan återkravet förfallit till betalning. Räntan ska tas ut efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

Om ett belopp som har återkrävts inte betalas i rätt tid, ska dröjsmålsränta enligt räntelagen tas ut på beloppet.

Bedömning: Motsvarande regler bör gälla även för de ersättningar som regleras genom förordningar inom det arbetsmarknadspolitiska området.

Bestämmelser om ränta bör införas

I lagen om arbetslöshetsförsäkring finns inte några bestämmelser om ränta vid återbetalningsskyldighet.

En förutsättning för att trygghetssystemens legitimitet ska kunna upprätthållas är bl.a. att felaktiga utbetalningar kan krävas tillbaka. Det framstår dock som otillfredsställande att den som

disponerar medel utan att vara berättigad till dem inte ska behöva vidkännas någon annan konsekvens än att beloppet ska betalas tillbaka. Om en skyldighet att betala ränta på återkrävda belopp införs innebär det att det inte längre är ekonomiskt fördelaktigt att erhålla ersättning på felaktiga grunder. En sådan ordning kommer sannolikt att innebära en minskad benägenhet att tillgodogöra sig ersättning som man inte har rätt till och en ökad benägenhet att återbetala medel som utbetalats på felaktiga grunder. Det föreslås därför att regler om ränta vid återkrav införs i lagen om arbetslöshetsförsäkring.

Regler om ränta vid återkrav bör också införas för de stöd inom det arbetsmarknadspolitiska området som regleras genom förordningar.

Vilken typ av ränta bör utgå?

Från och med den 1 juli 2007 ska Försäkringskassan ta ut ränta vid återkrav av socialförsäkringsförmåner, se prop. 2006/07:49, bet. 2006/07:SfU6, rskr. 2006/07:134.

Enligt de regler som gäller inom socialförsäkringsområdet ska Försäkringskassan ta ut dröjsmålsränta om den som återkrävs inte betalar i rätt tid. Ränta ska tas ut enligt en något lägre räntesats i de fall den återbetalningsskyldige följer en avtalad avbetalningsplan eller har beviljats anstånd. Den högre dröjsmålsräntan kan ses som en sanktion när den enskilde inte återbetalar beloppet i rätt tid. Den kan också verka som ett påtryckningsmedel och ge incitament till att avtal om avbetalningsplaner kommer till stånd. Det är lämpligt att ränteregler inom arbetsmarknadspolitikens område utformas på samma sätt. Det föreslås därför att ränteregler i lagen om arbetslöshetsförsäkring utformas efter samma mönster.

Motsvarande regler bör gälla för de stöd inom det arbetsmarknadspolitiska området som regleras genom förordningar.

Ränta på återkrävt belopp från det att betalningsmottagaren fått ersättningen till det att beslut om återkrav fattats, bör inte införas.

5.3 Eftergift

Förslag: Om det finns särskilda skäl, får arbetslöshetskassan helt eller delvis efterge krav på återbetalning eller ränta.

Arbetslöshetskassan ska ange vad de särskilda skälen består i och dokumentera den information som ligger till grund för beslutet.

Bedömning: Motsvarande regler bör gälla för eftergift av räntekrav avseende de stöd inom det arbetsmarknadspolitiska området som regleras genom förordningar.

En arbetslöshetskassa får helt eller delvis befria från återbetalningsskyldighet när det finns anledning till det. Det bör även fortsättningsvis finnas möjlighet för en arbetslöshetskassa att beakta den enskildes situation vid återkravstillfället.

För att efterge ett återkrav enligt de arbetsmarknadspolitiska förordningarna krävs att det finns särskilda skäl. Det krävs alltså starkare skäl för att få eftergift enligt förordningarna än enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring. Som ovan anförts är det viktigt att regelverken är likformiga, transparenta och rättvisa. En rimlig utgångspunkt bör vara att den som fått ett belopp, som han eller hon inte har rätt till, ska betala tillbaka detta. Med denna utgångspunkt framstår det inte som tillämpligt att det finns skäl för eftergift, för att en sådan ska beviljas. Det föreslås därför att det för eftergift av återbetalningsskyldighet enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring, på samma sätt som inom den arbetsmarknadspolitiska regleringen i övrigt, ska krävas att det finns *särskilda* skäl.

Det bör även vara möjligt att helt eller delvis efterge krav på ränta. För detta bör, på samma sätt som för eftergift av den felaktiga utbetalningen, krävas särskilda skäl.

Motsvarande regler bör gälla för eftergift av räntekrav avseende de stöd inom det arbetsmarknadspolitiska området som regleras genom förordningar.

För att det i efterhand ska gå att kontrollera handläggningen bör arbetslöshetskassan ange vad de särskilda skälen för eftergift av återbetalningsskyldighet eller ränta består i och dokumentera den information som ligger till grund för besluten.

5.4 Avräkning vid senare utbetalning av arbetslöshetsersättning

Förslag: Vid återkrav av ersättningsbelopp och vid krav av ränta får en arbetslöshetskassa innehålla ett skäligt belopp vid en senare utbetalning i avräkning mot det krävda beloppet.

Bedömning: Motsvarande kvittningsmöjlighet bör gälla för de ersättningar som regleras genom förordningar inom det arbetsmarknadspolitiska området.

Lagen om arbetslöshetsförsäkring anger att, vid återkrav av felaktig utbetalning får ett skäligt belopp innehållas, i avräkning från vad som betalats ut för mycket, vid en senare utbetalning av arbetslöshetsersättning.

Möjligheten att kvitta ett skäligt belopp mot senare utbetalning bör gälla även om återkrav sker för att den ersättningsberättigade efter att arbetslöshetsersättningen utbetalades har fått annan ersättning för samma tid. Möjligheten att kvitta bör gälla även för ett krav på ränta.

Enligt de flesta arbetsmarknadspolitiska förordningar finns möjlighet att kvitta felaktiga utbetalningar mot stödbelopp som mottagaren har rätt till vid en senare tidpunkt. Någon sådan möjlighet finns dock inte enligt förordningen om jobb- och ut-

vecklingsgarantin. Möjlighet att kvitta felaktiga utbetalningar och räntekrav mot belopp som mottagaren senare har rätt till, bör finnas för alla stöd som regleras i förordningar inom arbetsmarknadspolitikens område.

5.5 Arbetslöshetskassans rätt att innehålla ersättning under utredning om ifrågasatt ersättningsrätt

Förslag: Om det finns sannolika skäl att anta att den sökande ska stängas av från rätten till ersättning eller att ersättningen ska sättas ned, kan arbetslöshetskassan besluta att ersättningen ska hållas inne eller lämnas med lägre belopp till dess kassans slutliga beslut fattas.

Lagen om arbetslöshetsförsäkring innehåller vissa grundkrav som måste vara uppfyllda för att en sökande ska vara berättigad till ersättning. Sanktioner i form av avstängning från rätten till ersättning och nedsättning av ersättningsbelopp finns i lagens 43–45 a §§. Det finns däremot inte någon bestämmelse som ger en arbetslöshetskassa möjlighet att innehålla ersättning under tiden från det att rätt till ersättning ifrågasätts till det att ett beslut fattas om att sökanden ska stängas av från rätten till ersättning eller om att ersättningsbeloppet ska sättas ned.

Av olika skäl kan det dröja lång tid mellan tidpunkten för de förhållanden som föranleder ett ifrågasättande och tidpunkten för arbetslöshetskassans beslut. Det framstår som otillfredsställande att den sökande ograverat ska ha rätt till ersättning under utredningstiden. Om det finns sannolika skäl att anta att den sökande ska stängas av från rätten till ersättning eller att ersättningen ska sättas ned, bör därför arbetslöshetskassan kunna besluta att ersättningen ska hållas inne eller lämnas med lägre belopp till dess slutligt beslut fattas av kassan.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2008. De nya bestämmelserna ska dock inte tillämpas vid återkrav av belopp som har betalats ut före ikraftträdandet. För sådana återkrav ska bestämmelserna gälla i sin äldre lydelse.

Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt.

De föreslagna bestämmelserna om återkrav och ränta bör dock enbart gälla för utbetalningar som tidsmässigt ligger efter införandet av bestämmelserna. En övergångsbestämmelse bör därför införas som anger detta och att äldre bestämmelser ska gälla vid återkrav av belopp som har betalats ut tidigare.

7 Konsekvenser

En grundläggande förutsättning för att bidragssystem ska fungera och att allmänheten ska ha tilltro till dem är att enbart de som har rätt till ersättning ska få sådan. När ersättning utbetalas felaktigt och när människor upplever att någon kan få bidrag felaktigt utan att detta leder till några konsekvenser, skadas tilltron till trygghetssystemen. Bedömningen är därför att de föreslagna reglerna om återkrav och ränta inte enbart kommer att öka tilltron och betalningsbenägenheten till arbetslöshetsförsäkringen utan även kommer att påverka övriga välfärdsystem. Vilka ekonomiska effekter detta kommer att få på ett övergripande plan är dock svårt att beräkna.

För arbetslöshetsförsäkringens del gav regeringen Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) den 16 februari 2006 i uppdrag att beskriva hanteringen av återkrav inom arbetslöshetsförsäkringen samt att analysera möjligheten att ta ut ränta vid sådana återkrav (N2006/1051/A). IAF redovisade uppdraget den 6 april 2006 samt kompletterade redovisningen den 20 juni 2006.

IAF redovisade hur stora intäkter ett eventuellt införande av ränteregler skulle innebära både gällande löpränta, dvs. ränta på belopp från det att en person fått ersättning till beslut om återkrav vinner laga kraft, och gällande dröjsmålsränta. Enligt beräkningen skulle löpränta som mest kunna inbringa 8 miljoner kronor. IAF ansåg dock att denna ränteintäkt i praktiken skulle bli ”väsentligt lägre” beroende på att en stor andel av besluten om återbetalning aldrig blir reglerade. Gällande ränteintäkter vid

införandet av en dröjsmålsränta beräknade IAF inkomsterna till knappt 1,5 miljoner kronor.

Vid en jämförelse av statens utgifter för arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd mellan åren 2004 och 2008 finner man en minskning med 33 procent av utgifterna. Detta gör att eventuella ränteintäkter bör reduceras i motsvarande mån.

Ränta ska enligt förslaget i normalfallet åläggas de personer som ska återbetala felaktigt utbetald arbetslöshetsersättning. Huvudsyftet med räntebestämmelserna är att vara ett påtryckningsmedel mot de enskilda att betala sina skulder snarare än att inbringa intäkter till arbetslöshetskassorna eller staten. Då införande av ränteregler endast kan förväntas inbringa ränteintäkter av mindre omfattning är det rimligt att dessa intäkter tillfaller respektive arbetslöshetskassa.

Dessutom innebär införande av räntebestämmelser vid återkrav ökade administrativa kostnader för arbetslöshetskassorna såsom kostnader för systemförändringar och för behov av ökade personalresurser.

Ränteintäkterna bör dock stå i rimlig relation till utgifterna för arbetslöshetskassorna. Skulle det visa sig att ränteintäkterna vida överstiger utgifterna bör en annan ordning övervägas. IAF bör få i uppdrag att följa denna utveckling, inte minst utifrån de diskussioner som förs gällande felaktigheter inom trygghetsystemen.

8 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

68 §

Ändringen innebär en skärpning avseende under vilka förutsättningar återbetalning ska ske. Återbetalning ska ske oberoende av vem som har orsakat den felaktiga utbetalningen och oberoende av god eller ond tro hos betalningsmottagaren.

68 b §

Paragrafen är ny och anger i vilka fall ränta ska tas ut då arbetslöshetskassan har medgivit att en fordran på återkrav enligt 68 § eller 68 a § inte behöver betalas omgående.

Arbetslöshetskassan har möjlighet att ingå avtal med de återbetalningsskyldiga om avbetalning av fordran. Vidare kan arbetslöshetskassan medge betalningsanstånd. Har arbetslöshetskassan ingått en avbetalningsplan eller medgett anstånd ska ränta löpa på beloppet. Räntan motsvarar då den av Riksgäldskontoret årligen fastställda statliga utlåningsräntan med ett tillägg av två procentenheter.

Räntan börjar löpa från den dag då de sökande har träffat avtal om en avbetalningsplan eller har medgivits anstånd med betalningen av det återkrävda beloppet, dock inte innan återkravet har förfallit till betalning.

Motsvarande räntebestämmelse finns för socialförsäkringsområdet, se t.ex. 20 kap. 4 b § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

68 c §

Paragrafen är ny och anger att dröjsmålsränta ska tas ut vid dröjsmål med betalningen av ett belopp som har återkrävts med stöd av 68 § eller 68 a §.

Dröjsmål kan föreligga från och med förfallodagen för såväl en huvudfordran som en delbetalning enligt en avbetalningsplan. Motsvarande gäller om tiden enligt ett anståndsbeslut löpt ut. Av hänvisningen till räntelagen (1975:635) följer bl.a. att vad som sägs där om tidpunkt för uttagande av dröjsmålsränta, storleken av den och jämkning ska äga motsvarande tillämpning vid krav på dröjsmålsränta enligt den nya paragrafen. För tidpunkten från när dröjsmålsräntan börjar löpa tillämpas bestämmelserna i 3 eller 4 § räntelagen. Det innebär att dröjsmålsränta börjar löpa från den dag som infaller trettio dagar efter det att återkrav framställdes, om inte annat följer av ett avtal om avbetalning eller ett beslut om anstånd. Dröjsmålsränta utgår med en räntesats som motsvarar den av Riksbanken fastställda referensräntan med ett tillägg av åtta procentenheter. I jämkningssituationer blir i första hand den nya paragrafen om eftergift i 68 d § tillämplig.

Motsvarande bestämmelse om dröjsmålsränta finns för socialförsäkringsområdet, se t.ex. 20 kap. 4 c § lagen om allmän försäkring.

68 d §

Paragrafen är ny. Bestämmelser om eftergift fanns tidigare i 68 och 68 a §§.

Bestämmelsen i *första stycket* innebär en skärpning av förutsättningarna för eftergift i förhållande till vad som gällt tidigare. En arbetslöshetskassa får låta bli att helt eller delvis återkräva vad som ska återkrävas enligt 68 eller 68 a § om det finns särskilda skäl. Vid återkrav enligt 68 § kan t.ex. betalningsmottagarens goda tro tillsammans med någon eller några ytterligare omständigheter anses utgöra särskilda skäl för eftergift. Andra omständigheter som kan vara av betydelse är t.ex. långvarig sjukdom och pågående skuldsanering. En arbetslöshetskassa kan även efterge räntekrav om det finns särskilda skäl. Skälen för att efterge krav på återbetalning och krav på ränta kan vara de samma men behöver förstås inte alltid sammanfalla.

Jämkning av dröjsmålsräntan kan också undantagsvis bli aktuell enligt 8 § räntelagen. Det följer av hänvisningen i 68 c § till räntelagen.

I *andra stycket* anges att arbetslöshetskassan ska ange vad de särskilda skälen består i och dokumentera den informationen. Syftet är att det i efterhand ska gå att kontrollera handläggningen.

68 e §

Paragrafen är ny. En bestämmelse om möjlighet att avräkna skäligt belopp mot senare utbetalning fanns tidigare i 68 § andra stycket. Möjligheten att avräkna mot senare utbetalning har nu utvidgats. Den gäller utöver återkrav som beslutas med stöd av 68 § sådana återkrav som beslutats med stöd av 68 a §. Den gäller även för krav på ränta enligt 68 b och 68 c §§.

70 §

Paragrafen är ny. Av bestämmelsen följer att arbetslöshetskassan får möjlighet att innehålla ersättning eller lämna ersättning med lägre belopp under utredning om ifrågasatt ersättningsrätt. Detta får ske under förutsättning att det finns sannolika skäl att anta att den sökande kommer att stängas av från rätten till ersättning eller att ersättningen kommer att sättas ned.

Beslut om avstängning från rätt till ersättning eller nedsättning av ersättningsbelopp i avvaktan på slutligt beslut ska gälla tills vidare. Sådan avstängning eller nedsättning får dock som högst ske med det ersättningsbelopp, och som längst för den längsta avstängnings- eller nedsättningstid, som kan komma i fråga i ett slutligt beslut.

Bestämmelser om avstängning från rätten till ersättning och om nedsättning av dagpenning finns i 43–45 a §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna

De nya bestämmelserna träder i kraft den 1 juli 2008.

En övergångsbestämmelse införs. Den innebär att de nya bestämmelserna ska gälla på återkrav av belopp som har betalats ut efter ikraftträdandet. Vid andra återkrav ska äldre bestämmelser gälla.